Offentliggjort første gang i *Grundtvigs Værker* version 1.14, april 2019

Indledningen er redigeret af Klaus Nielsen og Else Riisager
Tilsyn ved dr.theol. h.c. Niels Jørgen Cappelørn

Denne pdf er en læseversion af værkets indledning. Værket findes digitalt med punktkommentarer, tekstredegørelse og faksimiler på www.grundtvigsværker.dk

PDF ved Kim Steen Ravn

Copyright: *Grundtvigs Værker* 2026

Indledning til

"Kvinde-Evangeliet"

ved Kirsten Vad

Indhold

1 Indhold og resume
2 Det kvindelige element
3 Genre
4 Anvendt litteratur

1 Indhold og resume

"Kvinde-Evangeliet" udkom omkring den 12. september 1842 i *Nordisk Tidskrift for christelig Theologi*, bind 4. Digtet er på 65 strofer, og som titlen angiver, aftegner det evangeliet gennem bibelske kvindeskikkelser. De bibelske personer tillægges i digtet forskellige abstrakte betydninger, så de kan opfattes som metaforer for forhold i kirken eller den kristne menighed.

I kristen sammenhæng priser digtet kærligheden og kvinden (strofe 1), og første del fokuserer på Jesu mor, Maria. Der advares om, at hvis Maria glemmes, så vil det hjertelige, som hun repræsenterer, blive overdøvet af mandens "Hjernespind" (strofe 4). Strofe 9-15 problematiserer, at man i protest mod den katolske kirke ikke længere beskæftiger sig med Bibelens "Helgeninder", da dette nu anses for afguderi (strofe 11). Maria Magdalene og kvinden med blødninger (fra bl.a. Matt 9,20-22) symboliserer i strofe 18-22 kirkens tilstand. Kvinden eller kirken var engang en lykkelig "Apostelinde" (strofe 20), men er nu blevet gammel og grå (strofe 21) og søger hjælp hos Gud (strofe 22).

Tvivlen, som opstod i kraft af oplysningstiden, har sneget sig ind til kvinden, og dens "falske Lys" har bedåret hende, således at tro og håb er svundet ind (strofe 29-34). For at helbrede tvivlen søger hun, ligesom kvinden med blødninger, forgæves hjælp fra alle slags læger, fra overtro og fra falsk oplysning (strofe 35-46). Modsætningen er en

lille pige, der er inspireret af Jairus' datter (jf. f.eks. Matt 9,18-19 og 23-26), som bliver udsat for hån og foragt for sin tro (strofe 47-52).

Strofe 53 fastslår, at kvinden ikke kan undværes i kirken, og de følgende strofer beretter om kvindens rolle i kristendommen: Edens have havde været tom uden Eva (strofe 54), Gud lod sin søn føde af en kvinde (strofe 56 og 59) og "Den søde Kvinde-Stemme" kan ikke undværes i lovsangen (strofe 60).

At Jesus Kristus kommer igen til den nordiske menighed forudsiges i strofe 61 og 62, og når dette sker, vil kvindeskikkelserne atter blive lovprist (strofe 63-65).

Kvinden repræsenteres i digtet som den, der oprigtigt søger sand kristendom og den, hvori sand kristentro findes. På samme tid er det også kvinden, der som Eva og kvinden med blødninger fristes og falder fra den sande tro.

Se desuden *Grundtvigs Sang-Værk* (1944-1964), bind 6, s. 242 f., for en række fortolkende kommentarer.

2 Det kvindelige element

Efter protestantismens indførelse i Danmark var dyrkelsen af Maria blevet afskaffet, og kvindebilledet stod ikke længere centralt i salmedigtningen og lignende genrer (Stevns 1950, s. 74 f.; Heggem 2005, s. 76). Det kvindelige var for Grundtvig en uundværlig faktor i kristendommen, da manden (et åndeligt væsen) og kvinden (et følelsesvæsen) hver for sig kun var halve mennesker, men tilsammen ville udgøre en helhed (jf. Stevns 1950, s. 73; lignende omtale i Jonas 2007, s. 184). I sine digte og salmer genindførte Grundtvig det kvindelige element, som han mente, var blevet forsømt i kirken (Stevns 1950, s. 76). "Kvinde-Evangeliet" er et eksempel på dette.

I digtets strofe 8 skildres menigheden som en brud, der skal hjemføres af Gud (se også strofe 26 og 51). At fremstille forholdet til Gud gennem bruderetorik er en gammel og stærk tradition, som kan føres tilbage til bryllupsbilledet i Højsangen og Sl 45 (Toldberg 1950, s. 69 f.). Grundtvig fornyer denne tradition ved at lægge vægt på, at menigheden virkelig er en kvinde:

> Uden Forsyndelse mod Protestantismens Helgenforbud faar Gr. [...] saaledes reserveret Plads for Kvinden som Troens Moder og det egentlige Troslivs Bærer, og faaer givet Menigheden som Brud virkelig kvindelig Karakter (Stevns 1950, s. 82).

Kvinden som troens mor og bærer af troens liv beskrives også i digtet (se f.eks. strofe 1, 2 og 12).

Udover at fremhæve kvindens rolle i kristendommen belyser digtet også den tvivl, som var opstået i kirken under oplysningstiden og efter Grundtvigs opfattelse stadig var udbredt i hans samtid. Denne tvivl skulle den kristne menighed, som er skildret gennem kvinden, finde hjælp og trøst for hos Gud, ligesom Jairus' datter og kvinden med blødninger (Hansen 1937-1966, bind 2, s. 94).

3 Genre

Digtet kan karakteriseres som et kristeligt digt. I tidsskriftet udkom det under rubrikken "Aandelige Digte", og da digtet blev genudgivet i *Salmer og aandelige Sange* som nr. 18, var det placeret blandt såkaldte "Kristelige Læredigte" (1873-1881, bind 5).

4 Anvendt litteratur

- Grundtvig, N.F.S. (1873-1881) *Salmer og aandelige Sange*, bind 1-5, udg. J. Kristian Madsen. København.
- Grundtvig, N.F.S. (1944-1964) *Grundtvigs Sang-Værk*, bind 1-6, bind 6: (1956-1964) *Sang-Værk. Varianter, noter og registre*, udg. Uffe Hansen mfl. København.
- Hansen, Uffe (1937-1966) *Grundtvigs Salmedigtning. Dens Historie og Indhold*, bind 1-3. Odense og København.
- Heggem, Synnøve S. (2005) *Kjærlighetens makt, maskerade og mosaikk. En lesning av N.F.S. Grundtvigs Sang-Værk til den Danske Kirke*. Oslo.
- Jonas, Uffe (2007) "Kvinde-Evangeliet: Om Grundtvigs mandebilleder og kvindesyner" i *Grundtvig-Studier* 2007, s. 168-193. København.
- Stevns, Magnus (1950) *Fra Grundtvigs Salmeværksted*, udg. Henning Høirup og Steen Johansen. København.
- Toldberg, Helge (1950) *Grundtvigs symbolverden*. København.